

Udsigt over Kongens Mose. De lyse partier er højlerne. De lyngklædte tuer ses som mørke partier.

Fra p-pladsen på Dravedvej kan man følge den afmærkede rute mod vest, for at nå ud til Kongens Mose. På den første strækning følger stien skovvejen og går gennem en over 150 år gammel løvskov. Orkanen i 1999 efterlod ikke så tydelige spor i Draved Skov som så mange andre steder i de sønderjyske skove, der led stor skade. Kun på de steder, hvor der var plantet gran, væltede stormen beplantningerne omkuld. Men da dele af skoven i over en menneskealder har været udlagt som urørt skov, der har fået lov til at passe sig selv, ligger træerne stadig, hvor de faldt under orkanen til stor glæde for især insekter og fugle.

Siden 2000 har hele skoven været udlagt som urørt skov. Det betyder, at statskovdistriktet har fjernet en stor del af de resterende nåletræsarealer, med det formål at lade områderne gro til med selvsået løvskov.

Da Draved Skov ligger i landets mest nedbørsrige egn, huser de mange rådnende træer et sandt eldorado af svampe, laver og mosser, der tilsammen giver den besøgende et "urskovsagtigt" indtryk.

Naturens arkiv til fortiden

Både arkæologer og geologer har forsket intenst i Draved Skov i over 50 år. I 1950'erne lavede man forsøg, for at afprøve teorier om stenalderfolkets svedjelandbrug. Med stenøkser fældede man et areal i skoven og brændte derefter de fældede træer af. Så såede man arealerne til, og året efter græssede kreaturer på de udpinte områder. Målet med forsøget var at undersøge svedjebrugsarealerne for at se, hvilke træer der genindvandrer, og at registrere hvordan de indbyrdes klarer sig. Forskerne følger stadig udviklingen på arealerne, og derfor er de indhegnet. Sporene efter forsøget med svedjebrug er i dag næsten ikke til at få øje på. Forsøgene foregik i den nordlige del af skoven og arealerne ligger øst for Hans Eskildsens Vej.

Kongens Mose

Efter knapt en kilometer slår stien et skarpt sving til venstre, hvorefter man kommer ud i moseområdet. Følg en af de små trampestier indtil mosefladen for alvor åbner sig. Eller gå op i fugletårnet, hvorfra der er god udsigt over Kongens Mose. Kongens Mose er en af landets største højmoser.

Mosen bærer i dag præg af tørvegravning og opdyrking. I den sydlige del er der imidlertid stadig rester af den oprindelige og intakte højmose. Den østlige del af højmosen er opdyrket, men brugt indstilles i 2003,

Sphagnum er ekstremt nøjsom og modtager udelukkende næring fra nedbøren.

hvorefter afvandingen opgives. Fremover vil hele området være sat under vand igen for at fremme højmosedannelsen.

Højmosen Højmoser er kendetegnet ved kun at få tilført vand og næringsstoffer fra atmosfæren. En intakt højmose hvælver sig over sine omgivelser som en stor badesvamp, der er gennemvædet af vand. "Svampen" består af tørvemos, Sphagnum, der er i stand til at opsuge store mængder vand. Højmosens overflade syner meget ujævn, fordi den opbygges af et særligt system af våde huller, højler og højere liggende tørre tuer af lyng

DRAVED SKOV OG KONGENS MOSE

eller græs. Dette netværk af tuer og høljer skaber en effektiv måde at holde på regnvandet.

Besøger man området lige efter en kraftig regnbyge kan man derfor tydeligt se, at høljerne er vanddækkede. I dagene herefter opsuges vandet i overfladetørven. Det vand, der ikke opsuges af tørven eller forsvinder ved fordampning, forbliver inde i højmosen, da mosen nedadtil næsten er uigennemtrængelig for vand på grund af sammenpressede tørvelag. Det kan få den, der færdes i mosen, til at føle det, som om han går på en blød og lidt eftergivende pude. Sphagnum spiller en altdominerende rolle for tørvedannelsen i højmosen.

2 I mosen finder man først og fremmest tørv. Tørven indeholder rester af fortidens plantevækst, dyreliv og menneskets virksomhed – i hvert fald hvis man undersøger den tørv, der er dannet siden afslutningen af sidste istid, for godt 10.000 år siden. Tørvedannelsen, og det vil sige tørvens væksthastighed, er helt afhængig af klimaet. Derfor er en højmose et sandt arkiv over tidligere tiders klimaforhold, der kan række årtusinder tilbage i tiden.

Da væksten af sphagnum er afhængig af nedbørsmængden, kan den, når den omdannes til tørv, fortælle om tidligere tiders nedbørsforhold og dermed tidligere tiders temperaturforhold. Under varme og tørre perioder dannes en strukturløs, brunlig sort tørv, da tørven vokser langsomt. Under perioder med megen nedbør og forholdsvis koldt vejr dannes en lys og uomsat tørv, hvor man tydeligt kan erkende de enkelte sphagnumskud. Denne lyse tørv kaldes "hundekød". Får højmosen lov til at passe sig selv, det vil sige at den udvikler sig uden menneskelig indgriben i form af for eksempel dræning eller tørvegravning, vil sphagnummosset kunne vokse frit. På godt 2000 år vil mosen vokse ca. 1 meter i tykkelsen.

De planter, der ses i højmosen, vokser oven på sphagnum-mosset. De udgør et artsfattigt samfund og består mest af lyng, tuekæruld, soldug, benbræk, hvid næbfrø og blåtop. Planterne vokser i øvrigt, så de på en imponerende måde afspejler højmoseoverfladens fordeling mellem tuer og høljer. Lyng og kæruld vokser på tuerne. Sphagnum og hvid næbfrø vokser i høljerne.

Draved Skov og Kongens Mose Tørvejord fortæller klimahistorie

Det kan svuppe godt om støvlerne, når man går tur i Draved Mose. Selv om mosen ser tør og tilforladelig ud, skal man se sig for, inden man går hen mod en af de flotte lyngtuer. For mellem tuerne er der vådt og er man uheldig kan man blive våd langt op over knæet.

I mere end 100 år har man undersøgt og beskæftiget sig med "mose-geologi". Ikke alene har moserne igennem tiden leveret brændsel til mange hjem, men de indeholder også en rigdom af informationer om fortidens klima og miljø, som ikke ses mange steder til.

Hvor:

Draved Skov og Kongens Mose ligger knapt 4 kilometer syd for Løgumkloster i Sønderjylland

Koordinater:

55.013076
8.96729

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog og naturvejleder Tove Stockmarr